



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 21/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duřu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **verejného ochrancu práv** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 10 ods. 11 a § 10 ods. 18 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

1. Návrh v rozsahu namietaného nesúladu § 10 ods. 11 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

2. Konanie vo zvyšnej časti **z a s t a v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 4. novembra 2020 doručený návrh verejného ochrancu práv (ďalej aj „navrhovateľ“) podľa čl. 151a ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy a čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy a podľa § 74 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o súlade § 10 ods. 11 a § 10 ods. 18 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení policajtov“) s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 5 ústavy.

2. Navrhovateľ tvrdí, že je aktívne vecne legitimovaný v konaní o súlade právnych predpisov, a preukazuje to vzťahom k tejto konkrétnej veci takto: Navrhovateľovi bol 28. februára 2019 doručený prvý podnet odborovej organizácie príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky – Nový odborový zväz polície, Košice. Podnecovateľ namietal možné porušenie základných práv a slobôd mužov – príslušníkov Policajného zboru, ktorým nie je umožnené v prípade prevzatia dieťaťa do osobnej starostlivosti po dohode s matkou dieťaťa čerpať materské zo systému povinného nemocenského zabezpečenia na rozdiel od ostatných otcov, a to zamestnancov (resp. poistencov) patriacich do všeobecného systému sociálneho zabezpečenia [§ 49 ods. 1 a 2 písm. d) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“]. Namietaný stav vníma podnecovateľ ako diskriminačný, a teda v rozpore s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy.

3. Z uvedeného podnetu navrhovateľ vyvodil, že popisovaný problém sa týka § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov, ktorým sa na účely predmetného zákona taxatívne vymedzuje pojem policajt alebo profesionálny vojak, ktorý prevzal dieťa do osobnej starostlivosti, pričom v tomto vymedzení absentuje prevzatie dieťaťa do osobnej starostlivosti po dohode s matkou dieťaťa.

4. Dňa 18. februára 2020 podnecovateľ navrhovateľa druhýkrát upozornil aj na to, že príslušníci a príslušníčky Policajného zboru, ktorým je priznané materské, sú tiež v horšom postavení v porovnaní s inými rovnako zarábajúcimi zamestnancami a zamestnankyňami, ktorým je vyplácané materské vo vyššej sume. Z uvedeného podnetu navrhovateľ súčasne vyvodil, že popisovaný problém sa týka § 10 ods. 18 v spojení s § 8 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov, ktorým je upravený osobitný spôsob výpočtu materského pre príslušníkov a príslušníčky Policajného zboru.

5. V oboch prípadoch je podávateľom odborová organizácia, ktorá upozorňuje na konkrétne nedostatky sociálneho zabezpečenia príslušníkov a príslušníčok Policajného zboru. Podľa § 225 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe príslušníkov“) v spojení s čl. 37 ods. 1 a 2 ústavy odborová organizácia je oprávnená vystupovať v mene reprezentovaných zamestnancov na ochranu ich práv a oprávnených hospodárskych a sociálnych záujmov, a preto je oprávnená aj podať podnet navrhovateľovi, ktorým upriami pozornosť na prípadné porušovanie základných práv a slobôd v rozsahu jej pôsobenia a môže tým vyvolať aj iniciovanie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy zo strany verejného ochrancu práv.

6. Preskúmaním podnetov navrhovateľ dospel k právnomu názoru, že tieto sú dôvodné a § 10 ods. 11 a § 10 ods. 18 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov môžu byť v rozpore s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 2 a 3 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 5 ústavy.

7. Navrhovateľ sa domáhal najprv iniciovania legislatívneho procesu na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky, ale k zmenám týchto ustanovení do podania návrhu ústavnému súdu nedošlo.

8. Dňa 4. júna 2021 navrhovateľ dodatočne oznámil ústavnému súdu, že na základe iniciatívy skupiny poslancov prijala Národná rada Slovenskej republiky zákon č. 221/2021 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom došlo k zmene § 10 ods. 18 s účinnosťou 1. júla 2021 tak, že výška materského bola v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia podstatne navýšená, a to až do výšky 100 % čistého denného služobného platu príslušníčky/príslušníka. Takto určená výška materského v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia podľa názoru navrhovateľa zodpovedá, resp. je porovnateľná s výškou materského vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia (75 % denného vymeriavacieho základu vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia, čo zodpovedá 75 % hrubej mzdy zamestnanca za rozhodujúce obdobie do výšky zákonom určeného limitu).

9. S ohľadom na už uvedené zoberal navrhovateľ vo vzťahu k § 10 ods. 18 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov späť podľa § 77 zákona o ústavnom súde, pretože odpadli dôvody, pre ktoré v tejto časti inicioval (ne)súladi právneho predpisu s ústavou.

10. Ústavný súd vyzval 24. augusta 2023 nového verejného ochrancu práv JUDr. Róberta Dobrovodského, PhD., LL.M., na vyjadrenie, či trvá na podanom návrhu v rozsahu namietaného nesúladi § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 5 ústavy alebo či návrh v tejto časti berie späť. Verejný ochranca práv oznámil ústavnému súdu 12. septembra 2023, že na podanom návrhu trvá.

11. Napadnutý § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov znie:

Policajt alebo profesionálny vojak, ktorý prevzal dieťa do osobnej starostlivosti, je

- a) otec dieťaťa, ak matka dieťaťa zomrela,
- b) otec dieťaťa, ak sa podľa lekárskeho posudku matka o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok s výnimkou, keď dieťa bolo zverené matke rozhodnutím súdu,
- c) manžel matky dieťaťa, ak sa matka podľa lekárskeho posudku o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok,
- d) policajt alebo profesionálny vojak, ak sa osobne stará o dieťa na základe rozhodnutia príslušného orgánu o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti druhého rodiča.

12. Navrhovateľ ustanovenie považuje za neústavné, pričom k tomu bližšie uvádza nasledujúcu argumentáciu:

13. Súvisiaci § 10 ods. 1 písm. a) a b) zákona o sociálnom zabezpečení policajtov priznáva nárok na materské hradené zo systému povinného nemocenského zabezpečenia prioritne policajtky – matke, ak v dôsledku tehotenstva alebo osobnej starostlivosti o narodené dieťa nevykonáva štátnu službu, z ktorej je nemocensky zabezpečená, a spĺňa ďalšie zákonné podmienky.

14. Podľa § 10 ods. 10 písm. a) a b) zákona o sociálnom zabezpečení policajtov môže vzniknúť nárok na materské policajtom a policajtkám s iným rodinným vzťahom k dieťaťu za predpokladu, že prevzali dieťa do osobnej starostlivosti a spĺňajú ďalšie zákonné podmienky.

15. Prevzatie dieťaťa do osobnej starostlivosti zo strany policajta – otca sa pritom neposudzuje materiálne, ale je legislatívne definované v § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov. Z tohto dôvodu sa za prevzatie dieťaťa do osobnej starostlivosti zo strany policajta považujú napr. situácie, keď matka dieťaťa nie je z rôznych dôvodov schopná starať sa o dieťa (z dôvodu smrti, zdravotného stavu, rozhodnutia o zverení dieťaťa).

16. Policajtovi – otcovi však § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov nepriznáva nárok na materské v prípade, ak sa dohodne s matkou dieťaťa na tom, že po pôrode prevezme dieťa do osobnej starostlivosti. Na rozdiel od policajtov – otcov ostatným zamestnancom, či už v súkromnej sfére, alebo štátnym zamestnancom – otcom (resp. všetkým ostatným povinne nemocensky zabezpečeným/poisteným otcom), zákonodarca priznáva nárok na materské aj vtedy, ak prevzali dieťa do osobnej starostlivosti po dohode s matkou dieťaťa za splnenia ďalších podmienok [§ 49 ods. 1 a 2 písm. d) zákona o sociálnom poistení].

17. Materské je v súlade s § 10 ods. 1 písm. a) a ods. 10 písm. a) zákona o sociálnom zabezpečení policajtov dávkou primeraného hmotného zabezpečenia v prípade, ak osoba v dôsledku tehotenstva alebo osobnej starostlivosti o narodené dieťa nevykonáva (nemôže vykonávať) svoju prácu, resp. štátnu službu. Má preto charakter dávky podľa čl. 39 ods. 1 ústavy, ak je nespôsobilosť na prácu spôsobená tehotenstvom alebo potrebou zabezpečenia osobnej starostlivosti o dieťa v období krátko po narodení, ale súčasne má charakter aj dávky pomoci štátu rodičom, ktorí sa osobne starajú o svoje dieťa v období krátko po pôrode (čl. 41 ods. 5 ústavy). Práve z tohto dôvodu sa výplata materského vylučuje s paralelným vyplácaním rodičovského príspevku a ak je rodičovský príspevok vyšší ako materské, tak jeho výplata má prednosť. Zvýhodnenie žien počas tehotenstva má charakter pozitívnej diskriminácie vychádzajúcej zo snahy vyrovnať znevýhodnenie žien v pracovných pomeroch, ktoré je dané na základe biologických dôvodov v období tehotenstva. Takýto stav je nepochybne žiaduci a akceptovaný aj ústavou (čl. 39 ods. 1 a čl. 41 ods. 2 ústavy).

18. Na rozdiel od tehotenstva, ktoré je dané biologickými danosťami ženy (matky) a na ktoré sú preto viazané výhody, ktoré možno priznať v zásade len ženám, starostlivosť o dieťa po pôrode prešla postupným vývojom, pričom sa dlhodobo upúšťa od stereotypného pohľadu, že výchova detí a starostlivosť o ne je výsostnou úlohou ženy – matky. V modernej spoločnosti chápeme postavenie otca a matky pri výchove spoločných detí ako rovnocenné a konsenzuálne. Rodičia sa preto dohodnú, kto z nich dvoch sa bude po pôrode starať o dieťa, pričom starostlivosť ktoréhokoľvek z rodičov o dieťa sa chápe ako rovnocenná. Odrazom spoločenského vývoja je aj ústava, ktorá po narodení dieťaťa rešpektuje rovnaké, rovnocenné právo oboch rodičov na starostlivosť oň a jeho výchovu (čl. 41 ods. 4 ústavy), ako aj právo na pomoc štátu pre oboch rodičov (bez ohľadu na ich pohlavie) pri výchove a starostlivosti o dieťa (čl. 41 ods. 5 ústavy).

19. Na takto definovaný ústavný stav reaguje aj zákon o štátnej službe príslušníkov. Ten v súvislosti s pôrodom a starostlivosťou o dieťa priznáva policajtku – matke dovolenku po dobu 34 týždňov (§ 152 ods. 1 zákona o štátnej službe príslušníkov), z čoho spravidla 6 týždňov pripadá na obdobie pred pôrodom (§ 153 ods. 3 zákona o štátnej službe príslušníkov) a zvyšok na obdobie po pôrode. Sám zákonodarca predpokladá, že po pôrode je pre policajtku – matku potrebný na zotavenie čas v zásade 6 týždňov (§ 152 ods. 5 zákona o štátnej službe príslušníkov). Po vyčerpaní časti materskej dovolenky vzťahujúcej sa na pôrod a zotavenie je na rozhodnutí policajtky – matky, či ďalej zostane na materskej dovolenke (resp. jej časti pripadajúcej na starostlivosť o dieťa) alebo sa vráti

do výkonu služby a starostlivosť o dieťa prenechá otcovi. Zákon o štátnej službe príslušníkov tiež stanovuje, že rodičovská dovolenka patrí aj otcovi (policajtovi), pokiaľ sa osobne stará o narodené dieťa, a to v rovnakom rozsahu ako matke (policajtky) materská dovolenka (§ 152 ods. 1 zákona o štátnej službe príslušníkov). V podstatnom rovnaké podmienky platia pre materskú, resp. rodičovskú dovolenku všetkých zamestnancov v Slovenskej republike (§ 166 a § 169 Zákonníka práce), ako aj pre štátnu službu profesionálnych vojakov (pokiaľ zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov neupravuje inak – § 1 ods. 2 a § 131 predmetného zákona).

20. Napriek tomu, že zákon o štátnej službe príslušníkov umožňuje policajtovi – otcovi čerpať rodičovskú dovolenku v rozsahu materskej dovolenky policajtky – matky, ak po dohode s matkou dieťaťa prevezme dieťa do osobnej starostlivosti, § 3 ods. 8 písm. a) zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon o sociálnom zabezpečení policajtov neumožňuje takémuto policajtovi – otcovi vyplácať materské (zo systému povinného nemocenského zabezpečenia). Môže mu byť vyplácaná v zásade len nižšia štátna sociálna dávka – rodičovský príspevok, i keď splnil zákonnú požiadavku dĺžky nemocenského zabezpečenia potrebnú pre vyplácanie materského. Pritom policajtky – matke, ktorá sa rozhodne ďalej pokračovať v osobnej starostlivosti o dieťa a čerpať materskú dovolenku aj po narodení dieťaťa (resp. po dočerpaní povinných 6 týždňov materskej dovolenky), je vyplácané za rovnakú starostlivosť o dieťa počas rovnakého obdobia materské zo systému povinného nemocenského zabezpečenia, ktoré je spravidla vo vyššej sume ako rodičovský príspevok. Rovnako je potrebné uviesť, že zatiaľ čo policajtovi – otcovi, ktorý po dohode s matkou dieťaťa prevzal dieťa do osobnej starostlivosti, nevzniká nárok na materské (§ 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov), iní zamestnanci – otcovia za splnenia rovnakých podmienok majú nárok na vyplácanie materského zo systému povinného nemocenského poistenia ako dávky sociálneho zabezpečenia vyššej ako rodičovský príspevok.

21. Navrhovateľ žiada o preskúmanie ústavnej udržateľnosti tohto stavu. Nespochybnuje pritom skutočnosť, že práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy a čl. 41 ods. 5 ústavy (do ktorých rozsahu patrí aj dávka materské) majú charakter sociálnych práv, teda takých práv, pri ktorých sa vyžaduje pozitívne plnenie štátu a tento má preto širokú mieru voľnej úvahy, ako realizáciu týchto práv v praxi nastaví. Uvedené však nemožno chápať tak, že úvaha zákonodarcu o úprave hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv je neobmedzená, prípadne hraničiaca so svojvôľou. Aj pri vymedzovaní obsahu hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv nesmie zákonodarcia siahnuť do ich podstaty (čl. 13 ods. 4 ústavy) a musí rešpektovať aj ďalšie ústavné imperatívy a princípy (princíp právneho štátu – čl. 1 ods. 1 ústavy, princíp rovnosti v dôstojnosti a právach – čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 ústavy, zákaz diskriminácie – čl. 12 ods. 2 ústavy a pod.). Zastáva názor, že napadnutá právna úprava prekročila práve tieto medze.

22. Napadnutá právna úprava však zo skupiny policajtov – rodičov osobne sa starajúcich o dieťa v období krátko po pôrode vyčlenila policajtov – otcov, ktorým napriek tomu, že po dohode s matkou dieťaťa prevzali dieťa do osobnej starostlivosti a nemohli pokračovať vo výkone svojho zamestnania, nepriznáva rovnakú úroveň sociálneho zabezpečenia prostredníctvom materského vyplácaného zo systému povinného nemocenského zabezpečenia ako policajtkám – matkám v obdobnej situácii. Toto vyčlenenie sa pritom deje v spojitosti s výkonom základných práv – práva na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu (čl. 39 ods. 1 ústavy) a práva

rodičov na pomoc štátu pri starostlivosti o dieťa (čl. 41 ods. 5 ústavy). Dôvodom vyčlenenia v rámci skupiny policajtov pri prístupe k materskému je podľa názoru navrhovateľa pohlavie rodiča dieťaťa, ktorý sa o dieťa v období po pôrode stará. V súlade s čl. 12 ods. 2 ústavy ide o jeden z výslovne zakázaných dôvodov. Vyčlenenie policajtov – otcov bolo podľa navrhovateľa týmto otcom na príťaž, keďže im bol odňatý prístup k materskému, čiže k potenciálne vyššej úrovni sociálneho zabezpečenia pri nespôsobilosti na prácu podľa čl. 39 ods. 1 ústavy a k vyššej úrovni pomoci rodičovi osobne sa starajúcemu o dieťa podľa čl. 41 ods. 5 ústavy, ako poskytuje rodičovský príspevok.

23. Vo vzťahu k pohlaviu ako dôvodu vyčlenenia policajtov – otcov v porovnaní s policajtkami – matkami navrhovateľ uvádza, že pre takéto vyčlenenie nenachádza legitímne a rozumné ospravedlnenie.

24. Nemožno tiež opomenúť, že zákonodarca umožňuje, aby boli policajtami nielen muži, ale aj ženy. Konštatovanie, že vyplácanie materského policajtom – otcom môže ohroziť plnenie úloh Policajného zboru, by si vyžadovalo podrobnú analýzu počtu policajtov a policajtiiek, ako aj toho, koľkých z nich by sa priznanie materského mohlo dotknúť. Takáto analýza navrhovateľovi ani nebola predložená a ani nie je dostupná. Dodal, že ak vyplácanie materského policajtkám – matkám počas materskej dovolenky do dnešného dňa neohrozilo plnenie úloh Policajného zboru, tak nemožno predpokladať, že krátkodobé (spravidla 28 týždňov) vyplácanie materského policajtom – otcom, ak po dohode s matkou prevezmú dieťa v období krátko po pôrode do osobnej starostlivosti, tieto úlohy ohrozí.

25. Navrhovateľ preto uzavrel, že dotknutá právna úprava nie je v súlade s príslušnými referenčnými normami.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

II.1. K návrhu v časti namietaného nesúladu § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov s označenými článkami ústavy:

26. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy rozhoduje ústavný súd o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

27. Podľa čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania verejný ochranca práv vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom.

28. Podľa § 21 ods. 3 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov verejný ochranca práv vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala

a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, môže podať návrh na začatie konania pred ústavným súdom.

29. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) alebo návrh odmietnuť z dôvodov uvedených v § 56 ods. 2 uvedeného zákona.

30. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zistil, že navrhovateľ podal návrh ako subjekt procesne legitimovaný podľa čl. 151a ods. 2 ústavy [pozri tiež § 74 písm. a) zákona o ústavnom súde].

31. Pokiaľ ide o splnenie obsahových náležitostí návrhu na začatie konania, navrhovateľ v súlade s § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označil národnú radu, ktorá napadnuté zákonné ustanovenia prijala. V návrhu nie je ako vedľajší účastník konania označená vláda zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky.

32. V obsahu návrhu na začatie konania ústavný súd skúmal, či sú splnené všetky požiadavky ustanovené v § 39 v spojení s § 75 zákona o ústavnom súde a či navrhovateľ dostatočne preukázal svoj vzťah ku konkrétnej veci.

33. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

34. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní, vychádzajúc zo skutočnosti, že podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy má právomoc rozhodnúť o návrhu podanom verejným ochrancom práv, ktorý je vo vymedzenom rozsahu aktívne legitimovaný na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov [čl. 130 ods. 1 písm. g) a čl. 151a ods. 2 ústavy, ako aj § 74 písm. g) zákona o ústavnom súde], sústredil v prvom rade na posúdenie otázky, či je návrh navrhovateľa podaný na to oprávnenou osobou.

35. Ústavný súd konštatuje, že v procese vývoja a formulácie vlastných názorov na otázku aktívnej legitimácie verejného ochrancu práv podľa čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy zohľadňuje výhrady k doterajšiemu doktrínálnemu postoju vychádzajúcemu zo zužujúceho výkladu a uplatňovania predmetného návrhového oprávnenia verejného ochrancu práv. Po zohľadnení týchto výhrad, ako ústavný súd už v rozhodnutí vo veci sp. zn. PL. ÚS 4/2021 uviedol, sa v súčasnosti hlási k ústupu od predtým striktno zužujúceho výkladu čl. 130 ods. 1 písm. g) a čl. 151a ods. 2 ústavy (pre podrobnosti pozri uznesenie č. k. PL. ÚS 4/2021-40 z 28. apríla 2021).

36. Po posúdení meritórnych námietok obsiahnutých v návrhu na začatie konania o súlade napadnutej právnej úpravy s označenými ustanoveniami ústavy uvedenými v záhlaví tohto uznesenia ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že návrh je potrebné vyhodnotiť ako spĺňajúci ústavné požiadavky aktívnej legitimácie verejného ochrancu práv, pretože predmetný návrh súvisí s ústavou zverenou úlohou verejného ochrancu práv ochraňovať základné

práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb. Návrh nevybočuje z rámca kompetencií verejného ochrancu práv vymedzených v čl. 151a ods. 1 ústavy a zároveň dokumentuje reálnosť ohrozenia základných práv a slobôd tak, ako to vyžaduje čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy. Návrh odkazuje na konkrétny jemu doručený podnet od Nového odborového zväzu polície, Košice, ktorý je aj prílohou jeho návrhu.

37. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že navrhovateľ je osobou oprávnenou podať návrh podľa čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy v spojení s § 74 písm. g) zákona o ústavnom súde.

38. Ústavný súd preto z uvedených dôvodov prijal takto vymedzený návrh navrhovateľa v časti namietaného nesúladu § 10 ods. 11 zákona o sociálnom zabezpečení s označenými ustanoveniami ústavy na ďalšie konanie (bod 1 výroku tohto uznesenia).

II.2. K návrhu v časti namietaného nesúladu § 10 ods. 18 zákona o sociálnom zabezpečení policajtov s označenými článkami ústavy:

39. Navrhovateľ svojím podaním vzal v tejto časti návrh späť podľa § 77 zákona o ústavnom súde (pozri body 8 a 8.1 tohto uznesenia).

40. Podľa § 77 zákona o ústavnom súde navrhovateľ môže vziať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov späť. Ústavný súd v takom prípade konanie zastaví, ak nerozhodne o tom, že späťvzatie návrhu nepripúšťa, najmä ak hrozí závažné porušenie ústavou chránených práv a slobôd.

41. V konaní o súlade právnych predpisov sa uplatňuje dispozičný princíp, ktorého prejavom je okrem iného oprávnenie navrhovateľa, ktorý inicioval začatie konania, vyjadriť procesným úkonom vôľu, aby sa v konaní nepokračovalo. Následkom späťvzatia návrhu je v zásade zastavenie konania. Ústavnému súdu je zverené diskrečné oprávnenie nepripustiť späťvzatie návrhu a napriek vôli navrhovateľa pokračovať v konaní. Tento postup prichádza do úvahy najmä vtedy, keď ústavný súd dospeje k záveru o potrebe zabezpečiť materiálnu ochranu ústavou chránených práv a slobôd, ktoré môžu byť závažne porušované právnym predpisom, ktorý je predmetom prieskumu. Toto však nie je tento prípad vzhľadom na stratu platnosti napadnutého ustanovenia zákona o sociálnom zabezpečení policajtov. Vzniknutý stav diskriminácie, ako navrhovateľ v doplnenom návrhu uvádza, bol v podstate odstránený novelou citovaného právneho predpisu, konkrétne zákonom č. 221/2021 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, keď napadnuté ustanovenie bolo zmenené a stratilo platnosť 30. júna 2021, a teda z formálneho a rovnako aj z materiálneho hľadiska nie je už teraz súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a nevyvoláva ani žiadne normatívne právne účinky. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre považuje stratu platnosti preskúvaných právnych predpisov za dôvod na zastavenie konania bez ohľadu na to, že v čase doručenia návrhu na začatie konania napadnuté právne predpisy, ich časti alebo jednotlivé ustanovenia ešte boli súčasťou platného právneho poriadku Slovenskej republiky (PL. ÚS 23/02, PL. ÚS 16/03, PL. ÚS 15/05, PL. ÚS 4/2016), ak právna úprava nebola nahradená novou obsahom identickou úpravou.

42. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že konanie o návrhu v tejto časti je potrebné zastaviť (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky